

Upravljanje Energijske unije za doseg energijskih in podnebnih ciljev za leto 2030

Kontekst predloga

30 novembra 2016 je Evropska komisija (EK) predstavila nov paket ukrepov v Sporočilu Evropske komisije "Čista energija za vse Evropejce".¹ Cilj sporočila je vzpostavitev **stabilnega in osredotočenega pravnega okvirja za učinkovito vzpostavitev Energetske unije, ki bo EU omogočila, da doseže svoje zaveze iz Pariškega sporazuma.**

Ta podnebni in energetskega paket je sestavljen iz 8 predlogov,² ki zasledujejo 3 glavne cilje:

1. vzpostavitev učinkovite rabe energije (kot prioritete nad vsem ostalim),
2. doseganje vodilne vloge v svetu na področju obnovljivih virov energije in
3. omogočanje poštenih cen za potrošnike.

Korak naprej predstavlja kontinuiteta okvirne politike 2030 o energiji in podnebnju, ki je bila sprejeta v okviru Evropskega sveta oktobra 2014. V skladu s sprejeto politiko bi morali biti do konca naslednjega desetletja doseženi naslednji cilji:

- 40% zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov v primerjavi z letom 1990;
- vsaj 27% delež porabe energije iz obnovljivih virov;
- vsaj 27% izboljšanje v učinkovitosti rabe energije v primerjavi z 'posel-kot-običajno' scenarijem.³

Predlog za prenovo trenutne direktive o obnovljivih virih energije⁴ prav tako polaga poudarek na **potrebi po dinamični in ambiciozni prenovi energetskega sistema EU**, ob navajanju: "projekcije EU energetskega sistema kažejo, da bi trenutne države članice in politike EU, **brez novih politik in prenovitve sistema, dosegle le približno 24.3% delež uporabe obnovljivih virov energije do 2030.** Ta delež bi bil občutno pod 27% deležem, za doseganje katerega se je EU zavezala v skladu z dogovorom Evropskega sveta in bi preprečil Uniji, da bi kolektivno dosegla zavezo v skladu s Pariškim sporazumom."

Zatorej trenutno stanje nakazuje, da je potreben učinkovit upravljavski sistem za organiziranje in vodenje Energijske unije do doseganja zastavljenih ciljev v letu 2030.

Predlog za upravljanje Energijske unije⁵

Predlog za upravljanje Energijske unije zasleduje zagotovitev dosledne, dopolnilne in dovolj ambiciozne ukrepe in politike na različnih ravneh, z namenom racionalizacije in vodenja Energijske unije.

¹ <https://ec.europa.eu/energy/en/news/commission-proposes-new-rules-consumer-centred-clean-energy-transition>

² Dokument pokriva energetske učinkovitost, obnovljive vire energije, oblikovanje trga z elektriko, varnost dostave električne energije in upravljavska pravila za Energetske unije.

³ <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-strategy-and-energy-union/2030-energy-strategy>

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016PC0767>

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2016%3A759%3AREV1>

O predlogu trenutno razpravljajo so-zakonodajalci, Evropski parlament in Svet Evropske unije.⁶ Med njima je bil sklenjen začasni dogovor 19. in 20. junija 2018.⁷

Predlog ima dva glavna cilja:

- vzpostaviti zanesljiv in učinkovit okvir upravljanja, s katerim se zagotovi uresničevanje ciljev Energijske unije. To bo storjeno z ažurnim zagotavljanjem, da bodo nacionalni cilji usklajeni s cilji EU, v okviru implementacije nacionalnih integriranih načrtov v odnosu sodelovanja z EU.
- V kontekstu izboljšave pravne ureditve na kateri dela EU,⁸ **poenostaviti in racionalizirati vse obstoječe podnebne in energijske politike za zmanjšanje administrativnih obremenitev.** Predlog bo zbral vse obveznosti glede energijskega in podnebnega načrtovanja ter poročanja držav članic EU in obveznosti monitoringa Komisije, ki so trenutno urejene v številnih uredbah EU; predlog bo obveznosti poenostavil, zmanjšal in uskladil ter onemogočil morebitna podvajanja. Poleg tega se bodo obveznosti izenačile z obveznostmi obveščanja o načrtovanju in obveščanju o informacijah glede obveznosti, ki izhajajo iz Pariškega sporazuma.

Integrirani nacionalni načrti za energijo in podnebje (Integrated National Energy and Climate Plans – NECPs)

V skladu z novo ureditvijo **morajo države članice razviti načrte za obdobje 2021-2030, ki odražajo 5 medsebojno povezanih dimenzij Energijske unije** (energijska varnost, solidarnost in zaupanje; popolnoma integriran evropski energetska trg; energetska učinkovitost; dekarbonizacija gospodarstva; raziskave, inovacije in konkurenčnost).⁹

Podobno organizaciji po Pariškem sporazumu morajo NECP določiti nacionalni prispevek k podnebjju EU in energijske cilje za 2030; načrti morajo služiti kot **izhodišče za spremljanje napredka in njegovo zasledovanje**. V skladu s skupno podlago, ki državam članicam še vedno omogoča določeno prožnost oziroma polje proste presoje, morajo ti načrti določiti nacionalne cilje za vsako od petih dimenzij Energijske unije in določiti politike in ukrepe za doseganje teh ciljev. **Pričakuje se zelo visoka raven medsebojnega sodelovanja** med državami članicami, pa tudi med deležniki znotraj držav, pri razvoju in izvajanju teh "integriranih" načrtov, da bodo lahko dosegli cilje Energijske unije.

V skladu s predlogom so bile države 1. januarja 2018 zaprosene s strani EU, da Komisiji predložijo svoje načrte, vendar tega niso storile vse države. Vsaka država članica EU pa **mora** Komisiji predložiti NECP do 31. decembra 2018.

Podnebno in energijsko upravljanje bo **usmerjeno v tiste načrte, ki služijo kot referenčna podlaga za spremljanje in zasledovanje napredka**. Predlog pravzaprav določa, da morajo od leta 2023 države EU pripraviti **poročila o napredku pri izvajanju teh načrtov vsaki dve leti**. Ta

---

⁶ <http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/summary.do?id=1519353&l=en&t=D>

⁷ To pomeni, da je predlog lahko predstavljen Evropskemu parlamentu v odobritev, zasedanje katerega je pričakovano v oktobru 2018, nato pa bo predlog posredovan nazaj Svetu za dokončno sprejetje. Predlog bo stopil v veljavo 20 dni po objavi v Uradnem glasilu EU. Glej: <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/06/29/governance-of-the-energy-union-council-confirms-deal-reached-with-the-european-parliament/>

⁸ https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/evaluating-and-improving-existing-laws/refit-making-eu-law-simpler-and-less-costly/refit-platform/role-structure-and-working-methods-refit-platform_en

⁹ https://ec.europa.eu/commission/priorities/energy-union-and-climate_en

poročila bodo **prispevala k večji transparentnosti, zanesljivosti in doslednosti pri uresničevanju ciljev Energijske unije in pri implementaciji Pariškega sporazuma.**

Kot je CAN Europe (Climate action Europe) poudaril v svojem dokumentu za obveščanje,¹⁰ lahko NECP vodijo do bistvenih in transformacijskih sprememb, če je poudarek na petih stebrih: Ambicioznost za energijo in podnebje 2030, dolgoročno preverjanje skladnosti s Pariškim sporazumom, doslednost, verodostojnost in preglednost. Justice & Environment je vsebinsko usklajen s CAN Europe (in njihovo vsebino razvidno na spodnjem prikazu)¹¹ glede pomena transformativnih NECP.

Na spodnji sliki je razvidno razlikovanje med NECP, ki zasledujejo minimalne še dovoljene cilje, ter NECP, ki vodijo do bistvenih sprememb na področju energije in podnebja.

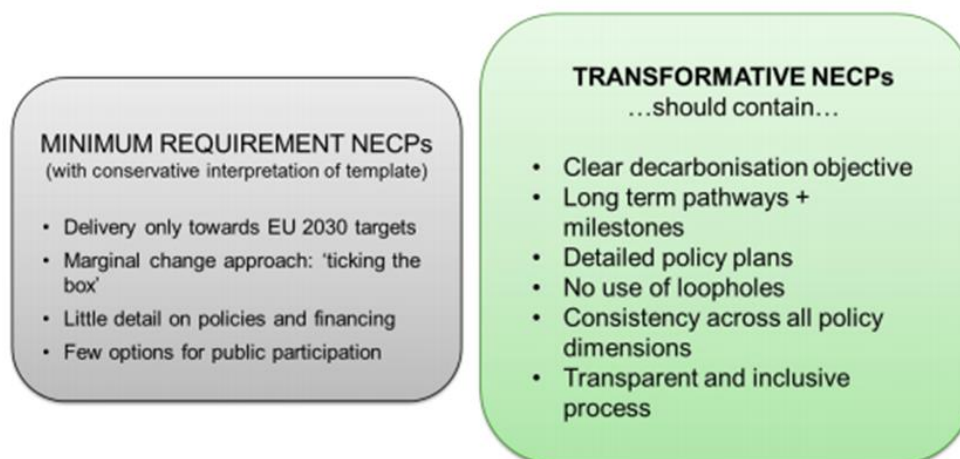

Figure 1. Transformative NECPs must go beyond minimum requirements

Transparentnost

Justice & Environment v teh smernicah poudarja pomen transparentnega postopka in si prizadeva podpirati dejavno udeležbo organizacij civilne družbe in vseh drugih pomembnih in zainteresiranih deležnikov pri pripravi in izvajanju NECP na nacionalni ravni.

NECP morajo okrepiti transparentnost z namenom povečanja možnosti, da se civilna družba vključi v oblikovanje energijskega sistema. Zato naj v skladu z Aarhuško konvencijo¹² dejanski sistem upravljanja podpira:

- **Dostop do informacij, ki jih vsebujejo NECP, in poročila o napredku.**

To pomeni, da morajo biti osnutki načrtov, končni načrti in poročila o napredku **dostopni javnosti**. NECP morajo biti **stabilni in jasno prikazovati predvidene nacionalne ukrepe in politike**, potrebne za uspešno implementacijo načrta.

- **Sodelovanje civilne družbe pri pripravi in izvajanju NECP.**

¹⁰ <http://www.caneurope.org/docman/energy-union-governance/3354-briefing-paper-how-national-energy-and-climate-plans-can-set-paris-in-motion-in-every-country-may-2018/file>

¹¹ <http://www.caneurope.org/docman/energy-union-governance/3354-briefing-paper-how-national-energy-and-climate-plans-can-set-paris-in-motion-in-every-country-may-2018/file>

¹² Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters - <http://live.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/documents/cep43e.pdf>

1. Za zagotovitev udeležbe javnosti pri pripravi NECP:

- morajo države članice **organizirati javno posvetovanje v fazi priprave svojih načrtov**, pri čemer se morajo strogo držati uporabe 10. člena predloga. Zagotoviti morajo, da lahko javnost **zgodaj (dovolj hitro) in učinkovito sodeluje** pri pripravi NECP. V kolikor se uporablja Direktiva o strateški okoljski presoji, zadostujejo posvetovanja v skladu z določbami te Direktive.
- Države članice **morajo upoštevati zaključke sodelovanja javnosti**. Da bi to storile, je pomembno, da NECP vsebujejo opis načina izvedbe posvetovanj in načina vključitve civilne družbe, ter kakšni so bili rezultati posvetovanj in kako so bili upoštevani pri pripravi načrta.

2. Da bi omogočili sodelovanje javnosti pri izvajanju NECP:

- Države članice morajo ustvariti **platformo za dialog o podnebjju in energiji na več ravneh**. Po mnenju Evropskega parlamenta bi to morala biti stalna platforma za podporo **aktivnega sodelovanja lokalnih oblasti, organizacij civilne družbe, poslovne skupnosti, vlagateljev, vseh drugih pomembnih zainteresiranih strani in širše javnosti pri upravljanju energetskega prehoda**. Na ta način Parlament močno priporoča, da države članice "svoji nacionalni platformi za dialog o podnebjju in energiji predložijo različne možnosti in scenarije predvidene za kratkoročno, srednjeročno in dolgoročno energijsko in podnebno politiko, skupaj z analizo stroškovnih koristi za vsako možnost".¹³

NECP-ji bi morali biti dojemani kot vzpodbuda za dvigovanje nacionalnih ambicij za doseganje ciljev Energijske unije za leto 2030 – in na širši ravni, za doseganje EU perspektiv na področju ničnih neto emisij toplogrednih plinov do leta 2050.

Trenutna faza priprave NECP v Sloveniji

Slovenska vlada je vzpostavila delovno skupino za pripravo NECP, ki vključuje predstavnike številnih ministrstev in služb ministrstev; sodelujejo ministrstva za infrastrukturo (vodilni in usklajevalni član skupine), za okolje in prostor, za finance, za izobraževanje, za gospodarstvo, za kmetijstvo, služba za razvoj in evropsko kohezijsko politiko ter Institut za makroekonomske analize in razvoj.

Razvoj osnutka NECP v Sloveniji se je pričel, vendar zaenkrat še ni bistvenih premikov. Od aprila do septembra je v Sloveniji vladalo 'brezvladje', temu primerno pa je bilo delo na načrtu zaustavljeno. Trenutno je bil poslan osnutek NECP v okviru obveznosti Slovenije do EU, vendar je bil dokument pripravljen nekakovostno zaradi naglice, vsebinsko ga ne podpira niti novi minister, pristojen za okolje in prostor.

Prav tako ni jasno, ali bo postopek priprave načrta predvidel javno obravnavo osnutka (pred oddajo Komisiji) ali končne verzije načrta.

Slovenija je pričela s pripravo dolgoročne podnebne strategije. Ta postopek vodi ministrstvo za okolje in prostor, ki trenutno ni dalo jasnih informacij o tem, kako bo ta postopek usklajen s pripravo NECP.

V povezavi z NECP slovenske nevladne organizacije sledijo razpravi o večletnem finančnem okvirju za obdobje 2021 do 2027; povezovanje NVO s proračunom EU ustvarja priložnosti za povečevanje podnebnih ambicij EU in držav članic. Povezava med obema postopkoma je prav tako zapisana v pravnih podlagah.

---

¹³ <http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/summary.do?id=1519353&l=en&t=D>